

DESPRE CINSTIREA SFINTELOR ICOANE

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților
Suceava, 2013

SF. IOAN DAMASCHIN

DESPRE CINSTIREA SFINTELOR ICOANE

Tipărită cu binecuvântarea
Părintelui Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

*În românește de
Pr. D. FECIORU*

Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților
Suceava, 2013

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IOAN DAMASCHIN, sfânt

Despre cinstirea sfințelor icoane / Sf. Ioan Damaschin. –

Suceava : Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2013

ISBN 978-973-7656-73-5

247.3

Tipar - Mănăstirea „Sf. Gheorghe” Cămărzani

Pentru că unii ne hulesc că ne închinăm și cinstim icoana Mântuitorului și a Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu și a celorlalți sfinți și slujitori ai lui Hristos, să audă aceștia că dintru început Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său (Facere 1, 25). Pentru care pricină, oare, ne închinăm unii altora, dacă nu pentru pricina că suntem făcuți după chipul lui Dumnezeu? După cum spune grăitorul de Dumnezeu Vasile, cel prea renumit în cele dumnezeiești, „cinstea adusă icoanei se îndreaptă spre izvodul ei”. Iar izvodul ei este cel înfățișat în chipul după care se face icoana. Pentru care pricină poporul israelit se închina de jur împrejurul cortului care purta în el icoana și chipul celor cerești, dar mai degrabă al întregii făpturi? Dumnezeu spune lui Moise: „Vezi, vei face pe toate după chipul care ți-a fost arătat în munte” (Ieșire 25,

40; Evrei 8, 5). Heruvimii, apoi, care umbreau sicriul (Ieşire 25, 20; 37, 9) nu erau lucrurile mâinilor omeneşti? Ce era templul cel faimos din Ierusalim? Nu era făcut de mâini şi clădit prin meşteşugul oamenilor? (III Regi 6, 1-37)

Pel lângă acestea, cine poate să facă chipul Dumnezeului nevăzut, nemărginit, fără de trup şi fără de formă? Este culmea nebuniei şi a lipsei de credinţă să faci chipul Dumnezeirii. Pentru această pricină în Vechiul Testament nu era obişnuită întrebuintarea icoanelor. Dar când Dumnezeu, din pricina milostivirii milei Sale, S-a făcut om cu adevărat pentru mântuirea noastră — şi S-a făcut om, nu cum S-a arătat lui Avraam în chip de om (Facere 18, 1-19, 27) şi nici cum S-a arătat profeţilor, ci S-a făcut om în chip adevărat şi aieva, când a locuit pe pământ, a petrecut cu oamenii (Baruh 3, 38), a făcut minuni, a suferit, a fost răstignit, a înviat, S-a înălţat, şi toate acestea s-au întâmplat aieva şi a fost văzut de oameni; deci când s-au făcut acestea, s-a înfăţişat în icoană chipul Lui

spre a ne aduce aminte de El şi spre a căpăta învăţătură, noi, care n-am fost de faţă atunci când Domnul a fost printre oameni; aceasta pentru ca să avem parte de fericirea Domnului, cu toate că nu L-am văzut şi auzit. Şi deoarece nu toţi ştiu carte şi nici nu se ocupă toţi cu cititul, Sfinţii Părinţi au socotit să fie zugrăvite faptele Lui în icoane, spre a ne aduce aminte repede de ele. Într-adevăr, de multe ori neavând în minte patima Domnului, dar văzând icoana răstignirii Mântuitorului Hristos, ne aducem aminte de patima mântuitoare şi, căzând în genunchi, ne închinăm. Nu ne închinăm materiei, ci Celui ce este înfăţişat în icoană, după cum nu ne închinăm materiei din care este făcută Evanghelia, nici materiei din care este făcută crucea, ci chipului crucii. Tot astfel şi cu privire la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu; cinstea dată ei se urcă spre Cel întrupat din ea. Tot aşa şi cu faptele mari ale sfinţilor bărbaţi, care ne îndeamnă spre bărbăţie, spre râvnă, spre urmarea virtuţii lor şi

spre slava lui Dumnezeu. Căci, după cum am spus, cinstea dată de cei împreună robi către cei buni este dovada dragostei față de Stăpânul obștesc, iar cinstea adusă icoanei se îndreaptă către cel înfățișat în icoană.

Zugrăvim prin urmare pe Hristos, Împăratul și Domnul, fără să-L lipsim de oastea Sa; căci sfinții sunt oastea Domnului. Să se lipsească împăratul pământesc de oastea sa, și atunci și Împăratul și Domnul. Să lepede împăratul pământesc purpura și atunci să se înlăture și cinstea ce se cuvine celor care au luptat cu bărbăție și au împărășit peste patimi. Dacă prietenii lui Hristos sunt moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori cu Hristos, și dacă vor fi părtași slavei dumnezeiești și împărăției, deoarece au fost părtași patimilor lui Hristos (Romani 8, 17), pentru ce nu vor fi părtași și slavei Sale de pe pământ? „Nu vă spun robi, zice Dumnezeu, voi sunteți prietenii Mei” (Ioan 15, 14-15). Îi vom dezbrăca dar de cinstea care le-a fost dată de Biserică? Ce

mână îndrăzneată! Ce minte cutezătoare, care se ridică împotriva lui Dumnezeu și lucrează împotriva poruncilor Lui! Dacă nu te închini icoanei, nu te închini nici Fiului lui Dumnezeu, Care este icoana vie a nevăzutului Dumnezeu și chip cu totul asemenea Lui (Coloseni 1, 15). Mă închin icoanei lui Hristos, ca Unul ce este Dumnezeu întrupat (Ioan 1, 14; Timotei III, 16); icoanei Născătoarei de Dumnezeu, Stăpâna tuturor, ca una ce este Maica Fiului lui Dumnezeu (Matei 1, 18-25; Luca 1, 26 — 2, 7); icoanelor sfinților, ca unii ce sunt prietenii lui Dumnezeu (Ioan 15, 14-15), care s-au împotrivit păcatului până la sânge și au urmat pe Hristos, vărsându-și sângele pentru El, Care Și-a vărsat mai înainte însuși sângele Său pentru ei; mă închin icoanei acelor care au trăit călcând pe urmele Lui; zugrăvesc biruințele și patimile lor, pentru că prin ele mă sfințesc și mă aprind de râvna de a le urma. Dacă înalți biserici sfinților lui Dumnezeu, atunci înalță și icoanele lor. În legea veche nu

se ridicau biserici în numele oamenilor, nu se prăznuia moartea celor drepti, ci se jelea. Acum însă se prăznuiește pomenirea sfinților. Trupul mort al lui Iacov a fost jelit (Facere 50, 1-4), dar moartea Sfântului Ștefan se sărbătorește. Prin urmare, sau înlătură pomenirile de praznic ale sfinților, ca unele ce sunt săvârșite împotriva legii vechi, sau îngăduie și icoanele, care, după cum spui, sunt tot împotriva legii. Dar este cu neputință să nu se prăznuiască pomenirea sfinților. Ceata Sfinților Apostoli și a purtătorilor de Dumnezeu Părinți poruncește să se facă aceasta.

Noi punem în toate locurile chipul lui Hristos și chipurile sfinților sub formă de icoană și prin ele sfințim cel dintâi simț — căci întâiul dintre simțuri este văzul — după cum prin cuvintele sfinte sfințim auzul. Icoana este un lucru care prilejuiește aducerea aminte. Ceea ce este cartea pentru știutorii de carte, aceea este icoana pentru cei care nu știu carte. Și ceea ce este cuvântul pentru auz, aceea este

icoana pentru văz, căci prin ajutorul minții ne unim cu icoana.

Nu am prea multe cărți și nici nu am timp liber ca să citesc; intru însă în biserică, spitalul obștesc al sufletelor, înăbușit de gânduri ca de niște spini; podoaba icoanelor mă atrage să mă uit, îmi desfătează vederea ca o livadă și, pe nesimțite, slava lui Dumnezeu pătrunde în suflet. Am privit răbdarea mucenicului, răsplata cununilor și mă aprind, ca prin foc, cu dorința de a-l urma. Căzând la pământ, mă închin lui Dumnezeu prin mijlocirea mucenicului și mă mântuiesc. Ce spui? Nu voi scrie și prin cuvânt, și prin culori pătimirea mucenicului? Și nu voi îmbrățișa cu ochii ceea ce admiră și îngerii și toată zidirea, dar este „dureros pentru diavol și înspăimântător pentru draci”, după cum a spus Sfântul Vasile?

Dracii s-au temut de sfinți și au fugit de umbra lor; icoana este tot o umbră și eu o fac ca sperietoare pentru draci. Dar dacă vei spune că este nevoie să te unești cu Dumnezeu numai

în chip duhovnicesc, atunci îndepărtează toate cele trupești: lumânările, tămâia bine mirositoare, chiar rugăciunea făcută cu vocea, dumnezeieștile Taine chiar, săvârșite cu cele materiale, pâinea, vinul, untdelemnul ungerii, semnul crucii, crucea, buretele răstignirii, trestia, sulita care a împuns coasta cea de viață purtătoare, căci toate acestea sunt materiale. Sau înlătură cinstea tuturor acestora — lucru cu neputință — sau nu tăgădui nici cinstea icoanelor. Har dumnezeiesc se dă celor materiale din pricina numelor celor pictați pe icoane. Căci după cum purpura și mătasea și haina țesută din ele sunt în ele însele un lucru obișnuit, dar dacă împăratul se îmbracă cu ele, se dă îmbrăcămînții din cinstea ce se cuvine celui îmbrăcat cu ea, tot astfel și cu cele materiale. Acestea, prin ele însele, sunt nevrednice de închinare. Dar dacă cel zugrăvit este plin de har, iau parte și icoanele la har, în măsura credinței. Apostolii au văzut pe Domnul cu ochii trupului, pe apostoli alții, iar

pe mucenici alții. Și eu, pentru că sunt zidit din trup și din suflet, doresc să-i văd și cu sufletul și cu trupul și să am un loc care să mă ferească de orice rău. Văzând, mă închin la ceea ce se vede, nu ca la Dumnezeu, ci ca la o icoană cinstită a celor cinstiți. Tu, poate pentru că ești înalt și nematerial, și ai ajuns dincolo de trup și oarecum fără de trup, disprețuiești tot ceea ce se vede. Eu, însă, pentru că sunt om și sunt îmbrăcat cu trup, doresc să fiu în chip trupesc în legătură cu cele sfinte și să le văd. Tu, care ești înalt, coboară-te gândului meu smerit, ca să-ți păstrezi înălțimea ta. Pentru ce dar n-a încercat să înlătorească cinstea dată icoanelor nici unul din cei de demult, care au strălucit în înțelepciune, în credincioșie, în cuvânt și în viață și nici unul din multele sinoade, ținute de sfinții și de Dumnezeu însuflații Părinți?

Nu vom îngădui să se propovăduiască o nouă credință! Nu vom îngădui ca altceva să se gândească într-un timp și apoi să se schimbe după împrejurări și să ajungă credința noastră

de râsul și batjocura celor necredincioși. Distrugerea legiurii bisericești nu este fapta unor oameni bine-credincioși.

Dacă cineva ar intra într-o casă, în care un pictor a zugrăvit pe pereți istoria lui Moise și a lui Faraon, și dacă te-ar întreba cine sunt cei care au trecut Marea Roșie ca pe uscat, ce vei răspunde la întrebare? Nu că sunt fiii lui Israel? Dar dacă te va întreba cine este acela care a lovit marea cu toiagul, nu vei răspunde că este Moise? Tot astfel, dacă cineva L-ar zugrăvi pe Hristos răstignit și ar întreba: Cine este Acesta? vei spune: Este Hristos Dumnezeu, Care S-a răstignit pentru noi.

Da, Stăpâne, ne închinăm tuturor celor ale Tale și îmbrățișăm cu dor înflăcărat Dumnezeirea, puterea, bunătatea, mila Ta față de noi, pogorârea, întruparea. Și după cum ne temem să atingem fierul înroșit, nu din pricina firii fierului, ci din pricina focului unit cu el, tot astfel mă închin trupului Tău, nu din pricina firii trupului, ci din pricina Dumnezeirii unită

cu el în chip ipostatic. Ne închinăm, Doamne, patimilor Tale! Cine a văzut ca moartea să fie venerată? Cine a văzut ca patimile să fie vrednice de cinste? Noi ne închinăm însă cu adevărat morții trupești a Dumnezeului nostru și patimilor Lui mântuitoare. Ne închinăm icoanei Tale! Ne închinăm tuturor celor ale Tale: slujitorilor Tăi, prietenilor Tăi, iar înaintea tuturor Maicii Tale, Născătoarea de Dumnezeu.

Rugăm deci pe poporul lui Dumnezeu, neamul cel sfânt, să țină cu tărie predaniile bisericești, căci scoaterea puțin câte puțin din cele predate, ca dintr-o construcție de piatră, distruge foarte repede întreaga clădire. Să dea Dumnezeu să rămâneți tari, neînduplecați, neclintiți și întăriți pe Piatra cea tare, care este Hristos, Căruia se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl și cu Duhul, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.